

Warszawa, dnia 7 października 2019 roku

Pani

Bożena Borys-Szopa

Minister

Rodziny Pracy i Polityki

Spółecznej

Petycja

Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych, Europejskie Stowarzyszenie Studentów Prawa ELSA Poland oraz Fundacja Polska Debatuje, dostrzegając zagrożenia wynikające z oferowania osobom młodym nieodpłatnych staży i praktyk, zwracają się z wnioskiem o podjęcie działań, które podniosą standardy zatrudnienia na rynku pracy. Niniejsza petycja ma na celu zasygnalizowanie rządowi skali problemu oraz zachęcenie go do wprowadzenia oczekiwanych przez osoby młode rozwiązań w tym obszarze.

Dostrzegamy wprowadzone w ostatnich miesiącach rozwiązania podatkowe, których celem jest poprawa sytuacji osób młodych na rynku pracy. Pragniemy jednak zwrócić uwagę, że są one niewystarczające i mają charakter selektywny, adresowane są bowiem przede wszystkim do osób, które już aktywnie pracują. Wciąż brak jest kompleksowych rozwiązań ułatwiających młodym rozpoczęcie kariery zawodowej na rynku pracy. Tymczasem coraz większą wagę przykładają do kształtowania umiejętności praktycznego wykorzystywania pozyskanej w toku kształcenia wiedzy. Nie dziwi zatem, że poziom zainteresowania praktykami i stażami stale rośnie, a studenci decydują się na ich rozpoczęcie na coraz to wcześniejszym etapie nauki. Niestety, wielu pracodawców traktuje praktykantów i stażystów jako tanią czy wręcz darmową siłę roboczą, a sam staż jako tańszy lub nawet bezpłatny „zamiennik” stosunku pracy. Wśród nich są również przedstawiciele administracji publicznej, co należy uznać za ewidentny konflikt z przepisami Konstytucji RP, która nakłada na państwo obowiązek ochrony pracy i nadzoru nad warunkami jej wykonywania. Co więcej, niejednokrotnie także absolwenci, którzy dopiero rozpoczynają karierę zawodową na rynku pracy, są zmuszeni do podjęcia jej w formie praktyki lub stażu, zamiast na podstawie umowy o pracę.

Zwracamy uwagę, że każdy praktykant lub stażysta ponosi koszty związane z odbyciem praktyki lub stażu. Musi zapewnić sobie wyżywienie, odpowiedni ubiór, opłacić mieszkanie i pokryć koszty dojazdu. Nie ulega zatem wątpliwości, że bezpłatne praktyki i staże prowadzą do segmentacji rynku pracy i dyskryminacji osób, których nie stać na poniesienie określonych wydatków. Krytycznie należy zatem ocenić powszechnie występujące zjawisko polegające na unikaniu zawierania

jakichkolwiek umów albo długotrwałego zawierania jedynie umów o charakterze cywilnoprawnym. Dlatego potrzebna jest zdecydowana reakcja Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, która będzie stanowić odpowiedź na zagrożenia wynikające z zatrudniania osób młodych w ramach bezpłatnych praktyk i staży.

Nie godzimy się na to, aby źródłem przewagi konkurencyjnej rodzimych przedsiębiorstw były nadal niskie koszty pracy i wynagrodzenia. Coraz wyraźniej widać, że stają się one barierami rozwoju, które ograniczają konkurencję na bazie kompetencji oraz unikalnych umiejętności pracowników. Na powyższą zależność wskazuje rządowa Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), przyjęta przez Radę Ministrów dnia 14 lutego 2017 roku. Owszem, dostrzega ona znaczenie staży i praktyk, ale ignoruje zagrożenia jakie wiążą się z bezpłatnymi formami takiego zatrudnienia. Na takie jednak zwraca uwagę Międzynarodowa Organizacja Pracy (MOP), która uważa, że płatne praktyki i staże przynoszą lepsze efekty dla rynku pracy niż bezpłatne. Zdaniem MOP staże i praktyki zawodowe mogą, w niektórych przypadkach, być ryzykowne, ponieważ pozwalają zatrudniać tanią siłę roboczą lub umożliwiają zastąpienie obecnie zatrudnionych pracowników nowymi. Potwierdzenie tych obaw znajdziemy w przeprowadzonym wiosną 2019 roku przez Europejskie Stowarzyszenie Studentów Prawa ELSA Poland badaniu „Studenci Prawa w Polsce”, w którym wzięło udział 1312 studentów z całej Polski. Wynika z niego, że 57 proc. studentów nie otrzymało jakiegokolwiek wynagrodzenia w trakcie odbywania praktyk. Z kolei aż 86 proc. ankietowanych, z tytułu wykonywanej w ramach praktyk pracy, otrzymywało wynagrodzenie niższe lub równe płacy minimalnej. Co więcej, połowa studentów odbywała praktyki bez wcześniejszego podpisania umowy. Dowodzi to, że przyjęte 19 czerwca 2017 roku przez partnerów społecznych Rady Dialogu Społecznego „Zalecenia dotyczące jakości staży na otwartym rynku pracy” nie przynoszą oczekiwanych rezultatów.

Alarmujące jest także to, że nawet jeśli praktykant lub stażysta otrzyma wynagrodzenie to jego sytuacja prawno-podatkowa i tak wciąż pozostaje gorsza niż sytuacja pracownika. Od wypłaconego praktykantowi lub stażysty wynagrodzenia pobiera się bowiem jedynie zaliczkę na podatek dochodowy, bez uwzględnienia kosztów uzyskania przychodu i kwoty zmniejszającej podatek. Bez racjonalnej przyczyny, w ustawie z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2019 r., poz. 1394) nie zawarto odpowiednich regulacji zwalniających od opodatkowania dochód uzyskiwany przez osoby wykonujące pracę tytułem umowy o praktykę absolwencką, w uzasadnieniu projektu wskazując jedynie na mniejsze znaczenie takich umów w obrocie, co nie wydaje się być zasadną argumentacją do zawężenia zakresu nowelizacji. Ochrona praktykanta lub stażysty w zakresie zabezpieczenia społecznego także nie jest zadowalająca. Zawarcie umowy o praktykę absolwencką nie stanowi podstawy do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych ani ubezpieczenia zdrowotnego.

Szanowna Pani Minister,

kilka dni temu rozpoczął się nowy rok akademicki. Niedługo wielu studentów rozpocznie lub właśnie rozpoczyna staż, w trakcie którego nie otrzyma żadnego wynagrodzenia za wykonywane zadania. Mamy nadzieję, że bliski jest Pani pogląd, że za każdą pracę należy się godziwe wynagrodzenie. Uważamy, że Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej nie powinna tolerować społecznie nieodpowiedzialnych praktyk przedsiębiorców i administracji publicznej, które zwiększają swoją konkurencyjność kosztem osób młodych.

Apelujemy o przygotowanie propozycji konkretnych rozwiązań prawnych i organizacyjnych wzmacniających pozycję osób młodych w trakcie odbywania staży i praktyk. Wskazane jest, aby zmiany zostały opracowane we współpracy z przedstawicielami osób młodych, w szczególności z udziałem studentów.

Apelujemy w szczególności o:

- przygotowanie inicjatywy legislacyjnej, która zmieni ustawę z dnia 17 lipca 2009 r. o praktykach absolwenckich (Dz.U. z 2018 r. poz. 1244);
- wprowadzenie do polskiego porządku prawnego przepisów uniemożliwiających zatrudnianie na bezpłatne praktyki i staże oraz wprowadzenie wyższych standardów ich odbywania;
- pełną implementację Zalecenia Rady Unii Europejskiej z dnia 10 marca 2014 r. w sprawie ram jakości staży (2014/C 88/01);
- zagwarantowanie praktykantom i stażystom takich samych preferencji prawno-podatkowych, jakie posiadają osoby do 26-go roku życia w związku wprowadzoną w 2019 roku nową ulgą podatkową.

Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych

Europejskie Stowarzyszenie Studentów Prawa ELSA Poland

Fundacja Polska Debatuje